

Közkönyvtárak.

A kerek világon mindenütt azért létesítik a közkönyvtárakat, hogy a nép kulturális fejlettségét fokozzák és megkedveltessék vele a tudományokat. A középiskolák tananyaga csak felszínes ismeretét adja egyes tudományos tárgyaknak s ezt a keretet töltik be a közkönyvtárak közkinccsei. Ezért volna szükséges, hogy ezekhez a közkinccsekhez akárki is hozzáférhessen s ne legyenek azok csupán egy-két szerencsés embertársunk kiváltságai. Hát bizony szerencsések azok az autodidakták, akik két kézzel merithetnek a tudomány forrásaiból, hogy kárpótolják magukat azért, mert bármily oknál fogva nem tanulhattak abban a boldog korban, mikor az ifjak jószántukból, vagy tanári szigoruságtól való félelmükben élvezik a tudomány áldásait agyuk kanyarulatain vagy a norinbergi tölcseren keresztül.

A tudományoknak ez a kényelmes szeretete és ápolása nálunk is lehetséges, ha az illető latifundiumos mágnás vagy tegyük fel, országgyűlési képviselő. Az ilyen nagy urak megtehetik azt, hogy olyan időkben látogassák a közkönyvtárakat, amikor a könyvtárak kissé szigorú és korlátolt időhöz szabott szabályzatai megengedik. De hát persze nemesak nagy vagyonú mágnások és követ urak vannak ám a világon s a tudományt gyakran olyan emberek is kedvelik, akiknek felkopnák az álluk, ha kapa-kaszakerülők volnának. A tanárok nagyobb-részt egész délelőtt katedrájukon foglalatoskodnak s az ebéd idején túl már alig marad idejük arra, hogy a közkönyvtárakat látogassák. A minisztériumi hivatalnokok többnyire délután két óráig rabjai hivataluknak. Ők persze még sokkal szeren-

csébbek, mint a jobb állásu biztosító- és bankhivatalnokok, akik három óráig vannak egyfolytában. Így aztán megeshetik az is, hogy akadhat Budapestban olyan, mondjuk érettségizett vagy pláne diplomás ember, aki még életében sem volt a Nemzeti Múzeum könyvtárában és sejtelve sincs arról, hogy az Akadémia könyvtárában milyen tudományos és szépművészeti kincsek találhatók.

Egy magánhivatalnok barátom, aki üres óráiban irodalommal is foglalkozik, tréfás keserűséggel írta meg nekem a véleményét a közkönyvtárakról. Talán legjobb lesz, ha szó szerint közlöm a levelét. Íme:

„Kedves barátom! Azt írtad, hogy a legutóbbi időben gyéren olvasol télem tudományos jellegű cikkeket s hogy ennek okát nem igen tudod megérteni. Szerelmes vagyok-e vagy milliókat örököltem? Nem jó nyomon jársz barátom, majd megmagyarázom a valódi okot.

Azt tudod, hogy író és magánhivatalnok vagyok. Ez a két hivatás látszólag összeférhetetlen, de csak látszólag! Elvégre is, ha Hans Sachs lehetett egyszerre költő és cipészmester, akkor az én két hivatásom között talán még sincs ekkora távolság.

Azt te is jól tudod, hogy egy tudományos jellegű téma kidolgozásához nem elég a meditáció és a kritikai elmélyedés. Szükséges ahhoz még egy és más, ami az olvasó közönséget belevezesse a tanulmány közepébe, hogy az írói vélemény kialakulását megelőző gondolatfolyamatot megérthesse. Azután meg a közönséget még sok más egyéb is érdekli. Tegyük fel, hogy Hume, a nagy angol bölcsező, vagy Thomas Ambrose, a „Mignon“ szerzője születésének századik évfordulója alkalmából akarnék írni egy elmefuttatást. A közönséget, legelőször a nagy közönséget legkevésbé érdekli az, hogy mi volt a Hume filozófiai rendszerének a gerince, hanem érdeklődik az iránt is, hogy milyen volt a nagy filozófus egyénisége. Nős volt-e vagy nőtlen? Ha nős volt, vajon lege artis esküdött-e meg pap előtt, vagy pedig csak a híres gretna-greeni kovács adta-e rája és mátkájára az áldást? Szép volt-e vagy csunya, mennyire vitte a polgári állásában (ha volt neki állása) és már életében élvezte-e a polgári elismerés dicsőségét és anyagi jutalmát?

Mindezek a körülmények némi kis tanulmányt igényelnek és nem teremnek meg az író kisujjában. A lexikonokban, sajnos, kevés adat van, azután meg különben is semmiféle író sem kötelezhető arra, hogy lexikont tartson magának. Nekem például van lexikonom, de egy író barátom minden témája megírása előtt eljön hozzám és végigtanulmányozza a lexikonjaimat. Szóval ebben az esetben én vagyok az a bizonyos átkos vagyonos osztály!

Tavaly nyáron két heti szabadságot élveztem és ezen idő alatt egyszer betévedtem a muzeumi könyvtárba. Micsoda öröm és élvezet volt az az én betűszomjas lelkemnek! Átböngészhettem azokat a tudományos könyveket, mik segítségemre lehettek, hogy Guizot és Ledru-Rollin politikai arcképét megkonstruálhassam. Egyszerre azonban eszembe jutott egy német tudományos mű. Hohó! ezt megtapasztaljuk! Igen ám, de a könyvtárszolga közel egy órai izgatós keresés után azzal jött vissza, hogy a keresett könyv nincs meg a muzeumban. Nézzem meg az akadémiai könyvtárban, ott talán meg lesz. Szót fogadtam neki, de hiában. A könyv az akadémiai könyvtárban sem volt. Onnan a székesfővárosi könyvtárba utasítottak. Itt megtaláltam a francia „Grand encyclopédie“-t, meg az angol és német nagy lexikont az én nagy gyönyörűségemre, de a kívánt könyv itt sem volt. Na ja, majd még speciális német munkákat is tartanak! A székesfővárosi könyvtárban jobbadán szociológiai könyvek vannak, amik pompásak ugyan, de az én filozófia- és szépirodalom-éhes agyammak nem valók. Bezzeg van elég belletristikái mű a muzeumi könyvtárban! A sok melegedni szerető diák csak úgy falja azokat napszámra s legfőleg az illem határai közt horkolók zavarják őket. Ezeknek a kasza-kapakerülőeknek azonban az ingyenes alvás és szórakozás kényelméről is le kell mondani olykor-olykor. Ugyanis júliusban és augusztusban a muzeum könyvtára zárva van profán embereknek. Ilyenkor nyaralnak a méltóságos igazgató ur, a nagyságos őr és a tekintetes ~~székfő~~ urak. Aki júliusban és augusztusban köny-

vet akarna kapni, az alaposan csalódik. Ugy látszik az a felfogása a könyvtárvezetőségnek, hogy ebben a két hónapban nemcsak a közhivatalnokok, de a közönség jobb elemei is nyaralnak. Az kétségtelen, hogy júliusban és augusztusban is kap könyvet az, akinek elég hozzávaló neve van, de hát a jó- vagy jobbnévű emberek nem igen szoktak a könyvekkel törődni.

Mindamellettt örömmel mennék én néha-néha a muzeumi könyvtárba is, de nem lehet. Egyfolytában három óráig vagyok hivatalban. Onnan ebédelni sietek s mire négy órakor bekerülök a muzeumba, késő, mert a muzeumot négy órakor zárják. A muzeumi könyvtár kilenc órától négy óráig van nyitva. Mihály barátomnak tizenkettőtől két óráig van hivatali szünete. Ezen idő alatt ebédel, újságot olvas, borotválkozik, helyi-vel-közzel leveleket ír, de mire a külső váci-uti hivatalból a székesfővárosi könyvtárba bejut — hét órakor azt is bezárják, körülbelül egyszerre az akadémiai könyvtárral — akkor már vége a litteráris élvezeteknek.

Te persze a jó pihent eszeddel azt kérdezed ugye, hogy miért nincsenek nyitva ezek a könyvtárak vasárnap délelőtt is? Ha én azt tudnám! Annyit tudok, hogy a fővárosi könyvtár nyitva van vasárnap délelőtt is, a többiek azonban zárva vannak. Igaz ugyan, hogy a fővárosi könyvtárban nincs ruhatár és a szobákban kiszögeezett figyelmeztető tábla szerint a látogatónak szemmel kell tartani a kabátját és a kalapját, aminélfogva tudományos elmélyedésre aligha marad ideje, de hát ez is mulatság, vagy mi? Hogy a muzeum könyvtára miért nincs nyitva vasárnap délelőtt is? Édes Istenem, hát a könyvtár is csak valaki, annak is kell vasárnapi munkaszünetet.

Panaszkodó barátom betűszomjas lelkére nem tudok irt találni. A kormányt hiába figyelmeztetné panaszaira, mert valószínű, hogy helyeselné a közkönyvtárak mai rendszerét. A kormánynak körülbelül az volna a felfogása, hogy a közkönyvtárak intenzívebb tanulmányozása egészségügyi okokból is ártalmas, mert néha a betű is öl. Hm, hát a nevetségesség?

Ernesto.

Az üdülő parlament.

— A Westminster „Bellamy-konyhá“-járól. —

Most, amikor a magyar parlamentben kérmény mérkőzésre sorakoznak csatarendbe az ellentétes politikai pártok s mikor az idilli békes nyári vakációzás helyett az angol parlament nyugalmát is — mint láttuk — jó időre felkavarta a nevezetes „veto-bill“ tárgyalása, nem lehet érdektelen azzal a kérdéssel foglalkoznunk, hogy a mi szemeink előtt is minden tekintetben mintaszerűnek elismert angliai parlament miként üdül az ádáz politikai harcok közepette s a vitatkozások végtelen sivatagában mi az a boldogító oázis, hol a bőbeszédüségétől ájuldozó honatyák friss életerőre igyekeznek kapni, passzív magatartásra kárhóztatott kollégáik pedig tönkresilányult figyelmüket iparkodnak kiélesíteni.

Az angol alsóházban ez az üdítő oázis az u. n. „Kitchen-Department“, melynek a szerencsés alapító: John Bellamy után 1773 óta „Bellamy konyhája“ a neve. Izzadó homlokkal, kiszáradt gégevel, no meg türelmetlenül korgó gyomorral ide menekül izgalmas viták során a *member of parliament*, amiként hivatalosan az angol alsóház tagját nevezik. Néhai való jó Bellamy uram 1773-ban fölöttébb szerény méretek között fogott hozzá az „üzletéhez“. Ez a jeles és a portrait-jából ítélve, szerfölött rokonszenves megjelenésű férfiú még akkoriban megelégedett két szerény szobácskával, ahol aztán néhány egyszerű húsételt, borjúcomböt és sandwich-et tartott az éhes honatyák számára. Vállalkozása, — amelybe egyébként csak olyan nagytekintélyű politikusok hosszasan nógatása után ment bele, mint a vele egészen bizalmas barátságban álló Fox, Sheridan meg a fiatalabbik Pitt — magyarán mondva, derekasan beütött s a „Bellamy konyhája“ rohamos virágzásnak indult, ma meg már az angol parlamentnek ebből fejlődött *buffet*-je elsőrendű a maga nemében. Nem kevés kétség fér ugyan ehhez a kis történetkéhez,